

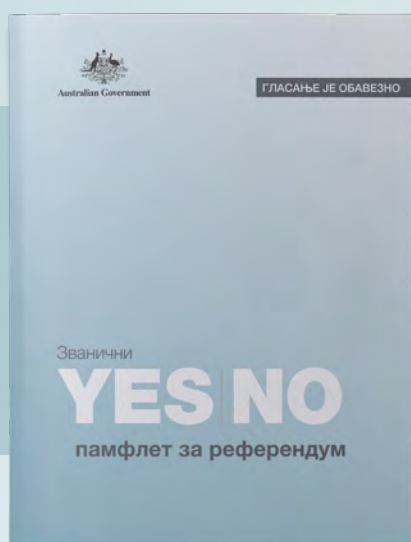

Australian Government

ГЛАСАЊЕ ЈЕ ОБАВЕЗНО

Званична брошура за референдум

ОВА БРОШУРА САДРЖИ:

страна

5.

страна

23.

Објашњења о брошури

Ова званична брошура за референдум садржи два важна документа: Званични Yes/No памфлет за референдум, и Званични водич за референдум 2023.

страна
5.

Званични Yes/No памфлет за референдум

Страна 6. Шта би могло да се промени у Уставу

На овој страни је идентификована предложена промена Устава.

Предложени закон су усвојила оба дома Парламента: Промена Устава (Глас Аборигина и острвљана Торесовог мореуза) 2023. [Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023.]

Страна 7. Аргументи за Yes и No

Аргументи за гласање Yes и аргументи за гласање No су приказани једни поред других.

Аргументе за гласање Yes/No је доставила већина чланова Парламента који су гласали за предложени закон или против њега и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку.

Закон не овлашћује АЕС да допуњава или проверава чињенице у аргументима за гласање Yes или No.

страна
23.

Званични водич за референдум 2023.

Званични водич садржи важне информације о гласању и о гласачким местима, као и поруку Председника Изборне комисије.

Званични водич је припремила Аустралијска изборна комисија (АЕС).

Преводи и приступачни формати

Ова званична брошура за референдум је доступна на енглеском језику, на језицима грађана културно и језички различитог порекла и на језицима првих народа Аустралије (само у аудио формату), а на енглеском језику постоји и у формату за гласаче који су слепи или слабовиди, као и на поједностављеном језику (само званични водич).

За додатне информације о гласању и референдуму, назовите 1300 720 147 за помоћ на вашем језику.

Australian Government

ГЛАСАЊЕ ЈЕ ОБАВЕЗНО

Ова страна је намерно остављена празна

Званични

YES|NO

памфлет за референдум

Шта би могло да се промени у Уставу

На следећим странама се налазе аргументи за гласање **Yes** и **No**

Изјава о предложеним променама Устава

Предлог закона за промену Устава (увођење Гласа Аборицина и острвљана Торесовог мореуза) 2023. године [Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023] променио би Устав уношењем следећег текста после VIII поглавља:

Chapter IX—Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples

(IX поглавље—Признавање аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу)

129 Aboriginal and Torres Strait Islander Voice (Глас Аборицина и острвљана Торесовог мореуза)

У знак признања аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу као првих народа Аустралије:

- (i) основаће се тело под називом Aboriginal and Torres Strait Islander Voice;
- (ii) Aboriginal and Torres Strait Islander Voice може да износи питања која су важна за Аборицине и острвљане Торесовог мореуза пред Парламент и Извршну савезну владу;
- (iii) Парламент ће, у складу са овим Уставом, имати овлашћење да доноси законе о питањима која се односе на Aboriginal and Torres Strait Islander Voice, укључујући његов састав, функције, овлашћења и процедуре.

Предлог закона ће такође променити Устав тако што ће се у садржај унети следећи текст, после наслова ‘Chapter VIII Alteration of the Constitution’ (VIII поглавље Промена Устава):

Chapter IX	Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples
(IX поглавље	Признавање аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу)

Аргументе за гласање Yes/No је доставила већина чланова Парламента и сенатора који су гласали за предложени закон за промену Устава или против њега и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку.

Они чланови који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу своје аргументе су их представили у документу за гласање Yes, док су они чланови који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу своје аргументе су их представили у документу за гласање No.

Одељак 11(1) *Закона о референдуму (процедуралне одредбе) из 1984. године (Referendum (Machinery Provisions) Act 1984 (Cth)* ограничава број речи на енглеском у оба документа на 2.000.

Аргументи за гласање

Аргументи за гласање **Yes**
почињу на **страни 10.**
и затим се настављају
на наизменичним странама.

Предложени закон:

Да се промени Устав да би се признали први народи Аустралије оснивањем Гласа Аборицина и острвљана Торесовог мореуза.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Аргументи за гласање

Аргументи за гласање **No**
почињу на **страни 11.**
и затим се настављају
на наизменичним странама.

Предложени закон:

Да се промени Устав да би се признали први народи Аустралије оснивањем Гласа Аборицина и острвљана Торесовог мореуза.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Аргументи за гласање

Yes

Гласајте Yes за бољу будућност аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу, као и свих грађана Аустралије.

Гласајте Yes за јединство, наду и позитивне разлике.

Глас YES значи:

Признавање

- **Признавање** аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу у Уставу и одавање поштовања њиховој 65.000 година старој култури и традицији.

Слушање

- **Слушање** савета аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу о питањима која утичу на њихове животе да би владе доносиле боље одлуке.

Бољи резултати

- **Постизање практичног напретка** у здравственој заштити, образовању, запошљавању и стамбеном смештају домородачких народа у циљу побољшања квалитета њиховог живота.

Само ви можете да доведете до те промене.

Гласајте Yes да подржите идеју која долази директно од аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу: **Уставно признавање преко Гласа (Constitutional Recognition through a Voice)**.

Шта је Voice:

Voice (Глас) ће бити комисија аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу која ће саветовати Парламент и владу о питањима која су важна за њихове заједнице.

Чланови комисије ће бити Аустралијанци домородачког порекла из сваке савезне државе и територије, са острва у Торесовом мореузу, као и из осталих регија и удаљених заједница.

Чланови Voice-а ће се бирати на фиксни мандат из редова аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу на њиховом локалном подручју.

Зашто нам је потребно такво тело:

Аборицински народи и народи на острвима у Торесовом мореузу се суочавају са великим изазовима:

- Животни век 8 година краћи од животног века становништва Аустралије које није домородачког порекла.
- Веће стопе обољевања и смртности новорођенчади.
- Двоструко већа стопа самоубиства.
- Мање прилика за образовање и обуку.

Јасно је да садашњи приступ не даје резултате.

Да бисмо премостили тај јаз, пронашли решења и планирали будућност, треба да саслушамо предлоге аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу о питањима која утичу на њихове животе и заједнице.

Како ће Voice функционисати:

Улога Voice-а ће бити саветодавна.

Када владе саслушају проблеме народа, владе:

- доносе боље одлуке.
- постижу боље резултате.
- пружају боље услуге за исти новац.

Наставак аргумента за Yes на стр. 12.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Аргументи за гласање

No

РАЗЛОЗИ ИЗ КОЈИХ ТРЕБА ДА ГЛАСАТЕ NO – РЕЗИМЕ

На овом референдуму се не гласа једноставно само за “признавање”. Овај предлог за оснивање Voice-а (Гласа) је предлог који ће имати много далекосежније последице.

Ако се усвоји, представљаће најкрупнију промену нашег Устава у историји.

То је, са правне тачке гледишта, ризикантно и имаће непознате последице. То ће нас поделити, и то заувек.

Ако не знате о чему се ради, гласајте по.

РИСКАНТАН ЈЕ

Сви ми желимо да помогнемо Аустралијанцима домородачког порекла у заједницама које су у неповољном положају. Међутим, овај Voice није одговор на то и представља стваран ризик за наш систем власти.

Овај Voice специфично покрива све области “извршне власти”. То значи да ниједно питање неће остати ван његовог домашаја.

На крају ће Врховни суд бити тај који ће утврдити његова овлашћења, а не Парламент.

Ако се уведе, постоји ризик од правних оспоравања, одлагања и дисфункционалности владе.

НЕПОЗНАТ ЈЕ

Нису нам стављени на располагање никакви детаљи о томе како ће се бирати чланови Voice-а, нити како ће он функционисати. Од Аустралијанаца се тражи да гласају пре него што се разраде ти детаљи.

Аустралијанци би требало да добију те детаље пре гласања, а не након гласања.

Не знамо како ће функционисати, не знамо ко ће бити његови чланови, али оно што знамо јесте то да ће нас заувек поделити као Аустралијанце.

Неке присталице Voice-а кажу да ће то бити само први корак ка репарацијама и компензацији и другим радикалним променама. Дакле, шта следи после тога?

ДЕЛИ НАЦИЈУ

Ако се Voice унесе у Устав само за једну групу Аустралијанаца, то значи да ће наша земља заувек бити подељена.

Тиме ће се створити различите класе држављана, и то преко непознатог тела које ће имати пуну моћ Устава иза себе. То не подржавају ни многи Аустралијанци домородачког порекла.

СТАЛАН ЈЕ

Уношење Voice-а у Устав значи да ће он тамо заувек остати. А ми ћемо трпети негативне последице.

ДЕСЕТ РАЗЛОГА ИЗ КОЈИХ ТРЕБА ДА ГЛАСАТЕ NO

1. ОВАЈ VOICE ЈЕ РИСКАНТАН СА ПРАВНЕ ТАЧКЕ ГЛЕДИШТА

Аустралијски Устав је наш најважнији правни документ. Свака реч може да се тумачи на различите начине.

Аустралија није мењала Устав још од 1977. године. **Ово би била највећа промена наше демократије у историји Аустралије.**

То је скок у непознато. Овај Voice још нигде није испробан. Нигде на свету не постоји уставно тело које би се могло упоредити са овим.

Ако се Voice унесе у Устав, то значи да може да буде правно оспорен и да ће га тумачити Врховни суд.

Правни стручњаци се не слажу и нису сигурни како ће Врховни суд протумачити такву уставну промену.

Наставак аргумента за No на стр. 13.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Аргументи за гласање

Yes

Voice ће пружати савете о кључним питањима са којима се суочавају абориџински народи и народи на острвима у Торесовом мореузу, од боље здравствене заштите деце до бољих услуга на удаљеним подручјима.

Парламент и влада ће и даље бити одговорни за доношење закона и програма и додељивање финансијских средстава.

Patrick Dodson, сенатор за Западну Аустралију, старешина из народа Yawuru:

“Када се саслушају и ангажују обични људи, доносе се бољи закони и креира се боља политика. Препоруке које буде давао Voice ће нам омогућити доношење боље информисаних и успешнијих одлука и прописа. Признавање у Уставу ће допринети излечењу наше нације.”

VOICE: КЉУЧНЕ ЧИЊЕНИЦЕ

- Идеја потиче од абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу.
- Признаје прве народе (First Peoples) у нашем Уставу.
- Комисија која се састоји од представника абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу.
- Омогућава људима да допринесу решавању њихових проблема.
- Слушање ће донети боље резултате – и боље услуге за исти новац.
- Биће заступљени народи из сваке државе и територије, са острва у Торесовом мореузу, као и из удаљених заједница.
- Укључиваће и младе особе, као и подједнак број мушкараца и жена.
- Парламент и влада ће и даље бити одговорни за доношење закона, програма и додељивање финансијских средстава.

НАСТАВИТЕ СА ЧИТАЊЕМ ЗА ЈОШ 8 РАЗЛОГА ИЗ КОЈИХ ТРЕБА ДА ГЛАСАТЕ YES.

1. Ова идеја потиче директно од абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу.

Ако гласате Yes, ви:

- Подржавате вишедеценијску аспирацију абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу.
- Прихватате предлог који подржава 80% припадника абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу.

Позив за оснивање Voice-а не потиче од политичара.

2017. године, након много година рада и безбројних разговора који су се водили у свим деловима земље, скоро 250 вођа и старешина Абориџина и острвљана Торесовог мореуза је подржало *Uluru Statement from the Heart* (Улуру позив из срца).

Позив за признавање у Уставу, преко Voice-а.

Позив је упућен свима нама са молбом да допринесемо практичној промени њихових живота и створимо боље могућности за њихову децу.

Аустралијанци различитих профила, религија и култура, као и различитих политичких убеђења су подржали овај предлог.

Сада је дошло време да се то и оствари.

Глас Yes је чин јединства који ће приближити све Аустралијанце.

Наставак аргумента за Yes на стр. 14.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Аргументи за гласање

No

„Ја предвиђам деценијску или чак и дужу уставну и административну парницу која ће проистећи из Voice-а...”

(Ian Callinan AC KC, бивши судија Врховног суда)¹

Тиме се отвара правна Пандорина кутија.

2. НИСУ НАМ ДАТИ НИКАКВИ ДЕТАЉИ

Ово је веома важна одлука. Међутим, **влада не жели да нам открије кључне детаље пре гласања.**

Не знамо како ће помоћи заједницама у неповољном положају и смањити јаз.

Не знамо ни колико чланова ће имати тај Voice.

Не знамо да ли ће се они бирати на изборима или ће бити одабрани на неки други начин и који начин би то био.

Не знамо како ће вршити своју функцију заступања или коме ће одговарати за своје поступке.

Ти детаљи ће се изградити тек након што Аустралијанци буду гласали.

Према ономе што се наводи у кампањи за Yes, *„нема смисла”* да се детаљи израде пре гласања:

„Нема смисла да се обављају детаљне консултације док не придобијемо подршку аустралијског народа за промену Устава.”

(Брошура Yes23)

То је погрешан редослед.

Сигурно не бисте купили кућу, а да је не погледате или аутомобил пре него што га испробате на путу.

А овде се од вас тражи да гласате за промену Устава без било каквих детаља.

Од Аустралијанаца не би требало да се тражи да потпишу бланко чек.

„Како можемо да очекујемо од Аустралијанаца да се сложе са нечим о чему немају довољно детаљних података?”

((Сенаторка Kerryanne Liddle, министарка опозиције за заштиту деце и спречавање породичног насиља, припадница народа Arrente))

3. СТВАРА РАЗДОР

Уношење у Устав тела само за једну групу Аустралијанаца значи да ће Аустралијанци заувек бити подељени. Многи Аустралијанци домородачког порекла се не слажу са тим.

„Тај Voice нас неће ујединити, него ће нас поделити на основу расе.”

(Сенаторка Jacinta Nampijinpa Price, министарка опозиције за питања Аустралијанаца домородачког порекла, припадница народа Warlpiri)

То је супротно кључном принципу нашег демократског система у коме су сви Аустралијанци једнаки пред законом.

„Увођење предложеног члана 129 би значило да ћемо постати нација у којој нећемо сви бити исти, без обзира када смо ми или када су наши преци дошли у ову земљу.”

(David Jackson AM KC, бивши судија Федералног суда)²

Наш Устав припада свим Аустралијанцима. Наш Парламент треба да заступа све Аустралијанце. Сада већ имамо рекордних 11 чланова и сенатора домородачког порекла.

¹ The Australian, 17.12.2022.

² Поднесак за парламентарну истрагу 11.04.2023.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Наставак аргумента за No на стр. 15.

2. Уставно признавање за конкретне резултате.

Уставно признавање је снажан механизам који ће довести до практичне промене.

Глас Yes значи:

- Признавање аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу као првих народа Аустралије.
- Слављење и дељење 65.000 година историје.
- Слање снажне поруке свету о уједињености Аустралије.
- Увођење практичних промена за бољу будућност.

Многе генерације припадника аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу су обогатиле нашу нацију својом културом и креативношћу, својим познавањем земље и вода, као и својим доприносом аустралијском начину живота.

Наш континент је постојбина најстаријих живих култура на свету. Признавање тога у нашем Уставу је начин који ће нас инспирисати да слаavimo нашу заједничку историју.

Глас Yes представља гест помирења који ће донети опипљиве резултате.

Аустралијанци домородачког порекла од нас траже да подржимо њихово признавање оснивањем Voice-а. То би био механизам који би довео до практичних промена.

Johnathan Thurston, NRL шампион и тренер, припадник народа Gunggari:

“Наши млади заслужују могућности у којима могу да развију и искористе све своје способности. Тесно сарађујем са школарцима из заједнице у Yarrabah у Квинсленду. Видим са каквим препрекама се суочавају. То нико не разуме боље од њихове локалне заједнице. Ако буду добили прилику да учествују у решавању тих проблема, више наше деце ће постићи свој пуни потенцијал. То је циљ оснивања Voice-а.”

3. Стварање бољег живота за људе.

Voice је механизам за постизање стварних побољшања за припаднике аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу у следећим областима:

- Животни век.
- Смртност новорођенчади и здравствена заштита.
- Образовање и запошљавање.

Владе су са добрим намерама дуго година трошиле милијарде долара да би решиле те проблеме.

Али нису постигле трајне резултате, јер се нису саветовале са обичним људима.

Садашњи приступ није ефикасан, а оснивање Voice-а нам пружа најбољу прилику да то променимо.

Нико не мисли да ће Voice моментално решити све проблеме – али ћемо коначно успоставити један делотворан механизам.

Следе три примера у којима је дошло до бољих резултата када су се саслушали људи домородачког порекла.

ЗАМИСЛИТЕ САМО КОЛИКИ БИ НАПРЕДАК ПОСТИГЛА АУСТРАЛИЈА ПОМОЋУ VOICE-а.

Слушање даје резултате: Боље здравствене услуге

Здравствене службе којима управљају аборицинске заједнице запошљавају локалне раднике домородачког порекла.

Ти радници воде клинике и посећују удаљена подручја на којима пружају услуге од пресудне важности, попут имунизације деце.

Наставак аргумента за Yes на стр.16.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

И наша химна је недавно промењена да одражава чињеницу да смо „један слободан народ“.

Међутим, овај Voice би заувек створио раздор међу Аустралијанцима, како у закону, тако и у духу.

„Ми смо сви Аустралијанци и на томе треба да се заврши. Тај такозвани Voice не би смео да нас подели, а ако се уведе, поделиће земљу тачно по средини.“
(Ian Conway, чувар народа Central Arrente)

4. НЕЋЕ ПОМОЋИ АУСТРАЛИЈАНЦИМА ДОМОРОДАЧКОГ ПОРЕКЛА

Сви ми желимо да помогнемо Аустралијанцима домородачког порекла у заједницама које су у неповољном положају да смање јаз и да се постигне помирење.

Међутим, повећавање бирократије није прави одговор на то.

Тренутно већ постоји на стотине тела која заступају интересе домородаца, на свим нивоима владе, заједно са Националном агенцијом за питања Аустралијанаца домородачког порекла која запошљава 1.400 радника.

Централизовани Voice носи са собом ризик да ће превидети потребе регионалних и удаљених заједница.

„Национални глас не може да говори у име људи у унутрашњости.“
(Nyunggai Warren Mundine AO, члан одбора Аустралијанци за јединство и припадник народа Bundjalung)

И сада већ постоји много гласова који вапе за помоћи да би се решили катастрофални друштвени проблеми у неким удаљеним заједницама. Оно што је потребно јесте предузимање мера.

„Оно што нам је потребно у Канбери су уши, а не глас – Voice.“
(Сенаторка Jacinta Nampijinpa Price, министарка опозиције за питања Аустралијанаца домородачког порекла, припадница народа Warlpiri)

5. НИЈЕДНО ПИТАЊЕ НЕЋЕ БИТИ ВАН ЊЕГОВОГ ДОМАШАЈА

Тај модел Voice-а није само за Парламент, већ се протеже и много даље – на све области „извршне власти“. То укључује сва министарства, агенције и друга владина тела (на пример, и Централну банку).

Одлуке које се тичу економије, националне безбедности, инфраструктуре, здравства, образовања и још много тога би биле такође у његовој надлежности.

Речима члана владине радне групе за референдум:

„Voice ће имати овлашћења да утиче на све делове владе, укључујући кабинет, министре, државне службенике и независне статутарне канцеларије и агенције, на пример Централну банку... Влада неће моћи да га ућутка.“
(Професорке Megan Davis и Gabrielle Appleby)³

Речима професора уставног права који подржава Voice:

“Сматрам да садржи кобну грешку зато што задржава потпуни надзор над извршним поступцима. То значи да Voice може да се меша у све, од подморница до казни за паркирање... Натоварићемо на себе редовне правосудне интервенције.”
(Професор Greg Craven AO)⁴

Многи правни стручњаци су изразили своју забринутост због распона надлежности, међутим њихова упозорења се не узимају у обзир.

6. СТВАРА РИЗИК ОД КАШЊЕЊА И ДИСФУНКЦИОНАЛНОСТИ

Аустралијски Парламент на годишњем нивоу размотри на стотине закона.

Међутим, надлежност овог Voice-а је далекосежнија зато што осим Парламента укључује министарства, агенције и све друге делове „извршне власти“.

³ The Australian, 1.4.2023.
⁴ Daily Mail, 24.3.2023.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Наставак аргумента за No на стр.17.

Аргументи за гласање

Yes

У Југоисточном Квинсленду локална здравствена служба за Аборицине сарађује са друштвеном заједницом, што сваке године доводи до огромног повећања броја здравствених прегледа, чији се број за 10 година повећао са 550 на више од 20.000.

Слушање даје резултате: Бољи резултати у образовању

Породице и вође заједница учествовали су у свакој фази рада нове школе Dhurupa Barker у Арнемовој земљи, од наставног плана до униформе и ручкова.

Такво стварно партнерство је довело до **много већег броја деце која похађају школу, као и бољих резултата**. Школски тим за роботiku под називом ‘Dhurupa Firebirds’ је недавно учествовао на међународном такмичењу VEX International Championships у Тексасу – то је у историји први тим из Северне Територије који се квалификовао.

Директор школе, Phillip Heath каже:

“Када слушате шта друштвена заједница у регионалним и удаљеним деловима земље жели, све се одмах промени у образовању.”

Слушање даје резултате: Ренџери домородачког порекла

Запослено је скоро 2.000 ренџера домородачког порекла.

Ренџери су задужени за бригу о животној средини, **спречавање шумских пожара, контролу фералних штеточина и побољшање здравља наших река**.

Ако обратимо пажњу на оно што ренџери домородачког порекла говоре, стећи ћемо знање које су они скупљали током 65.000 година своје тесне повезаности са нашом земљом и водама.

Гласајте Yes за боље резултате широм Аустралије.

Гласајте Yes за премошћавање јаза.

4. Ујединимо нашу земљу.

Глас Yes значи:

- Помирење са нашом прошлошћу и напредовање ка бољој будућности.
- Само ви можете да доведете до те промене.

Аустралија је превалила дуг пут од усвајања Устава 1901. године.

Сада са пуним правом славимо грађане Аустралије домородачког порекла и њихове доприносе нашој земљи.

На референдуму 1967. године је 90% Аустралијанаца гласало Yes за промену Устава да би се и припадници аборицинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу рачунали приликом пописа становништва, исто као и сви други.

То је био корак који је довео до уједињења и који је представљао напредак.

Сада нам се указује прилика да заједничким снагама направимо и следећи корак – да признамо аборицинске народе и народе на острвима у Торесовом мореузу оснивањем Voice-а.

Друге нације са сличном историјом, на пример Канада и Нови Зеланд су још пре више деценија званично признале њихове домородачке, тј. прве народе.

Искуство нам говори да немамо чега да се плашимо – а постоји толико тога што ћемо тиме добити.

Rachel Perkins, филмски продуцент из Алис Спрингса, припадница народа Arrernte/Kalkadoon:

“Наши људи су провели много деценија борећи се за могућности које би им побољшале живот. Никада нисмо били овако одлучни или овако уједињени као сада. Voice је оно што ће нам то омогућити, па зато треба да искористимо прилику која нам се сада указује.”

Наставак аргумента за Yes на стр. 18.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Аргументи за гласање

No

Како ће Voice поступати у свему томе?

Ако Voice не буде задовољан начином на који су обављене консултације са њим или са одлуком која се донесе, може да се жали судовима. Колико дуго ће трајати ти процеси?

Многи правни стручњаци нас већ упозоравају да ће то довести до значајних кашњења у доношењу одлука.

„Voice ће скоро без сумње постати окидач за отезање дебата које ће се водити о најразличитијим актуелним темама. Скоро свако питање које је тренутно од важности на националном дневном реду ће бити сагледано у светлу неке компоненте која погађа и домороце.“

(Nicholas Hasluck, AM KC, бивши судија Врховног суда Западне Аустралије)⁵

Ризик од судских жалби и кашњења значи ризик од дисфункционалности владе.

А то за Аустралију није добро.

7. ОТВАРА ВРАТА ЗА АКТИВИСТЕ

Правна несигурност и недостатак детаља намеће питање: шта следи после овога?

Неки поборници Voice-а су искрени када кажу да ће Voice бити само први корак ка репарацијама и компензацији, као и другим радикалним променама.

„То је тек први корак, корак од пресудне важности и иза њега стоје сва објашњења. ‘Платите станарину’ на пример, како то можемо да урадимо на транспарентан начин и на начин који заправо предвиђа репарације и компензацију аборицинским народима и народима на острвима Торесовог мореуза...?“

(Thomas Mayo, члан референдумске радне групе)⁶

У Улuru позиву из срца (Uluru Statement from the Heart) се каже да ће Voice бити тек први корак пре закључења споразума и изношења праве истине.

Дефиниција споразума је да је то споразум који склапају владе две државе, а не споразум између једне групе грађана и њихове владе.

Један члан владине радне групе за референдум је „истину“ описао као „притисак“ који ће се извршити са циљем да се „укину старе колонијалне институције.“

„То је начин да се постигне оно што је нашим људима потребно у било каквим преговорима о споразумима и другим стварима, на пример законодавству, реформама и укидању институција, старих колонијалних интитуција које су штетне за нас.“

(Thomas Mayo, члан референдумске радне групе)⁷

Већ сада многи активисти воде кампању за **укидање Дана Аустралије, промену наше заставе и других институција и симбола** који су Аустралијанцима значајни.

„Ту се увек радило о укидању Дана Аустралије - #abolishAustraliaDay, а промена датума је само изговор.“

(Teela Reid, Група за референдумски ангажман)⁸

Ако Voice буде унет у Устав, ти позиви на промене били би још гласнији.

„Аустралијанци треба да разумеју да ће се Voice користити за подржавање захтева за признавање паралелног суверенитета, да ће он бити нека врста Макарата комисије задужене за склапање споразума и наплате новчане компензације, као и тело које ће написати нову, другачију историју Аустралије...“

Потенцијал Voice-а да нанесе велику и непоправљиву штету аустралијском друштву значи да он никада не би смео да буде унет у Аустралијски Устав...“

(Terence Cole AO RFD KC, бивши судија Врховног суда Новог Јужног Велса)⁹

⁵ Поднесак за парламентарну истрагу, 16.4.2023.

⁶ Говор који је одржао приликом оснивања фондације SEARCH, 12.2.2020.

⁷ Говор који је одржао приликом оснивања фондације SEARCH, 12.2.2020.

⁸ Twitter, 24.1.2023.

⁹ Spectator Australia, 6.4.2023; Поднесак за парламентарну истрагу, 19.4.2023.

Ко је написао ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Наставак аргумента за No на стр. 19.

5. Штедња новца.

Када владе слушају шта људи желе, постижу боље резултате и ефикасније користе новчана средства.

Тетка Pat Anderson АО, која заједнички председава дијалозима Улуру, припадница народа Alyawarre:

“Када укључите људе, доносите боље одлуке, а новац који трошите иде тамо где је најпотребнији: обичним људима.”

Владе са обе стране су до сада улагале милијарде долара у програме који нису решили проблеме или који чак нису ни стигли до оних заједница којима су били намењени.

Voice ће нам омогућити да саслушамо локално становништво и уштедимо новац.

Сви ћемо боље проћи када владе не буду траћиле новац пореских обвезника на ствари које не дају резултате.

6. Право време је баш сада.

Идеја о оснивању Voice-а је настајала деценијама. Многи припадници абориџинских народа и народа на острвима у Торесовом мореузу су уложили много рада и добре воље.

Ако гласате No, ништа се неће променити. То ће значити да прихватамо да нисмо способни ни за шта боље.

Немојте да рескирате и останете у истој ситуацији:

- Краћи животни век.
- Лошији резултати у образовању и запошљавању.
- Лошији здравствени исходи.

Гласајте Yes да прекинете тај циклус и уједините нашу нацију.

Eddie Betts, легенда AFL-а у Аделејду и Карлтону, припадник народа Gubrun, Wirangu/Kokatha:

“Знам да Voice неће преко ноћи решити све проблеме, али сматрам да би отворио пут ка нашем укључивању у доношење одлука и уважавању наших потреба приликом доношења одлука о питањима која су нам важна.”

7. Практични савети који су ефикасни.

Voice ће давати предлоге за предузимање практичних корака који ће довести до побољшања здравља, образовања, запошљавања и стамбеног смештаја домородаца.

Уношење Voice-а у Устав даје му стабилност и независност, како сада, тако и убудуће.

То значи да ће Voice слободно моћи да даје препоруке за које искрено верује да ће уродити плодом при чему га неће спутавати краткорочни политички интереси.

Не можемо преко ноћи да решимо све изазове са којима се суочавају Аустралијанци домородачког порекла. Међутим, сада морамо нешто да предузмемо и да сачинимо дугорочне планове.

Зато нам је потребан Voice који неће моћи да се укине једним потезом пера.

Правни стручњаци су јасно ставили до знања да Voice неће имати овлашћења да спречава, одлаже или ставља вето на законе или друге одлуке. **Voice ће имати само саветодавну улогу.**

8. Подстицај за ефикаснији рад владе.

Ако гласате Yes, то значи да ће:

- Влада добијати боље савете и постизати боље резултате.
- Устав бити допуњен и то ће бити допуна коју подржавају стручњаци.

Правници са дугогодишњим искуством и бивше судије Врховног суда такође учествују у овом процесу.

Наставак
аргумената
за Yes на
стр. 20.

Ко је
написао
ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали за предложени закон и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

8. БИЋЕ СКУП И БИРОКРАТСКИ

Не знамо колико ће се додатних средстава доделити том Voice-у.

То је још један детаљ који ће се утврдити тек након референдума.

Тренутно већ постоји на стотине тела која заступају интересе Абориџина и острвљана Торесовог мореуза на свим нивоима власти.

Ове године је влада доделила \$4,3 милијарде Националној агенцији за питања Аустралијанаца домородачког порекла која запошљава 1.400 радника.

Веб-сајт и корпоративни план те агенције каже: „Наша је улога... да се побринемо да абориџински народи и народи на острвима Торесовог мореуза могу да учествују у доношењу одлука по питањима која су им важна.“

Нема никаквих назнака да ће овај Voice заменити било коју од постојећих агенција. Биће само још једна од многих бирократских установа.

9. ТАЈ VOICE СЕ НИКАДА НЕЋЕ УКИНУТИ

Тај Voice није само пробни или пилот програм. Он неће бити само закон који може да се поништи.

Када буде унет у Устав, више неће моћи да се избаци из њега.

Када Врховни суд обави тумачење, Парламент не може да га поништи.

Негативне последице ће остати са нама заувек.

10. ПОСТОЈЕ И БОЉИ НАЧИНИ НА КОЈЕ МОЖЕМО ДА НАПРЕДУЈЕМО

На овом референдуму се не ради једноставно само о признавању Аустралијанаца домородачког порекла у Уставу.

То може да се постигне и без повезивања са ризикантним, непознатим и неизбрисивим Voice-ом.

Признавање ужива подршку великог броја Аустралијанаца. Међутим, овај предлог за оснивање Voice-а представља проблем.

Многи Аустралијанци се противе оснивању Voice-а из принципа.

Други су можда спремни да размотре мање ризикантну верзију Voice-а, али нам влада није пружила ту могућност.

Приликом претходних предлога за промену Устава је била основана Уставна конференција која је савесно испитивала све опције и детаље.

У овом случају нема тог процеса. Овај процес је збрзан и агресивно наметнут.

Овакав приступ неће ујединити нацију и неће бити ефикасан. Шта више, тај приступ ће створити раздор.

ОДЛУКА ЈЕ НА ВАМА

Ово је јако важна одлука. Нажалост, легитимна питања и забринутост коју су изразили многи Аустралијанци нису узети у обзир.

На срећу, на овом референдуму неће одлучивати политичари, корпорације или селебрити ликови.

Одлуку доноси сваки поједини Аустралијанац. Одлука једнако погађа сваког Аустралијанца.

Ако не знате о чему се ради, гласајте по.

Ко је
написао
ово?

Садржај документа са овим аргументима (који можете да погледате на aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) је одобрила већина оних чланова Парламента који су гласали против предложеног закона и који су желели да изнесу аргументе за своју одлуку. Текст је објављен без допуна од стране Председника Изборне комисије.

Наставак
аргумената
за No на
стр. 21.

Шта кажу стручњаци за правна питања:

- Уставно и правно основано.
- **Унапредиће** наш систем власти.
- Право вета неће постојати – и даље ће Парламент и Влада доносити коначне одлуке.

Robert French AC, врховни судија Врховног суда Аустралије од 2008. до 2017. и Geoffrey Lindell, почасни професор права на Универзитету у Аделејду:

“Voice је крупна идеја, али није компликована. Представља мали ризик, а може да буде од велике користи...

Voice ће првим народима пружити практичну могућност да Парламенту и Влади дају информисане, кохерентне и поуздане препоруке.”

- Чланак о заједничком мишљењу објављен у часопису Australian Financial Review, 4.2.2023.

Сада све зависи од нас.

Evonne Goolagong Cawley, AC MBE, бивша светска шампионка у тенису, припадница народа Wiradjuri:

“Ако гласате Yes, свим Аустралијанцима дајете прилику да славе допринос који су аборицински народи и народи на острвима у Торесовом мореузу дали нашој земљи и тако помогнете наредној генерацији да оствари своје снове. Ову прилику морамо оберучке да пригрлимо.”

Аборицински народи и народи на острвима у Торесовом мореузу су нам пружили прилику која се добија само једном у генерацији.

Можемо да гласамо Yes да бисмо учествовали у сјајном моменту који ће нас ујединити и остварити бољу будућност.

Можемо да гласамо Yes да бисмо:

- поступили праведно према аборицинским народима и народима на острвима у Торесовом мореузу.
- дали прилику тим људима да изнесу своје проблеме и учествују у њиховом решавању.
- дали практичан допринос који ће направити видну разлику и побољшати њихове животе.

Дакле, гласајмо Yes за **признавање, слушање и боље резултате.**

Гласајмо Yes да омогућимо аборицинским народима и народима на острвима у Торесовом мореузу да боље живе и да њихова деца имају боље могућности за напредовање.

У духу јединства, гласајмо сви заједно Yes.

КРАЈ АРГУМЕНАТА ЗА ГЛАСАЊЕ YES.

ВИШЕ ИНФОРМАЦИЈА

За информације и ажурирања, погледајте:

- www.riskyvoice.com
- www.oneandfree.au
- www.australiansforunity.com.au

КРАЈ АРГУМЕНАТА ЗА ГЛАСАЊЕ NO.

Званични водич за референдум 2023.

Ова страна је намерно остављена празна

aec.gov.au
13 23 26

Када се одржава гласање?
За више информација, скенирајте QR код
или посетите aec.gov.au/referendums

Одобрио Председник Изборне Комисије, 10 Mort Street, Canberra
Authorised by the Electoral Commissioner, 10 Mort Street, Canberra

Порука Председника Изборне комисије

Референдум се већ дуже време није одржавао. Последњи референдум је одржан 1999. године, што значи да ће за многе који ово читају ово бити прво гласање на референдуму.

Референдум је национално гласање по питању предложене промене Устава – у овом случају, питање је да ли да се промени Устав да би се признали први народи Аустралије оснивањем Гласа Аборицина и острвљана Торесовог мореуза (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice).

Гласање на референдуму се разликује од гласања на изборима, а резултат се заснива на ‘двострукој већини’ (‘double majority’) – то јест треба да постоји:

- национална већина гласова (више од 50%) из свих савезних држава и територија, као и
- већина гласова (више од 50%) у већини савезних држава (најмање у четири од шест савезних држава).

АЕС је припремила овај водич да вам помогне у планирању гласања на референдуму, укључујући како се правилно гласа, шта се дешава на

гласачким местима и предлоге за проверу извора информација.

На дан гласања, биће отворено више од 7.000 гласачких места широм земље, као што ће бити могуће и раније гласање, а гласаче у удаљеним деловима земље ће посетити више тимова него што је то икад био случај.

Основни принципи Аустралијске изборне комисије су непристрасност и независност. Транспарентност, безбедност и одговорност у процесима које спроводимо су значајни и очигледни за јавност.

Поносан сам на улогу коју Комисија игра у спровођењу референдума са интегритетом у свим фазама процеса.

За више информација, посетите aec.gov.au/referendums.

Tom Rogers
Председник Изборне комисије

 ВИШЕ ОД 97%
гласача у бирачком списку

 7.000+
гласачких места

 500+
центара за гласање пре одржавања референдума – раније гласање

 до 100.000
привремено ангажованих службених лица за референдум

Застаните и размислите

Проверите извор информација о овом референдуму

Током периода у коме се одржава референдум можда ћете се сусрести са информацијама о процесу гласања за које нису достављени докази, које се пружају ван контекста или које су обманљиве.

АЕС је независна агенција задужена за спровођење референдума. Комуницираћемо са гласачима о њиховој обавези да учествују у гласању, о сврси референдума и о начинима на које могу да гласају.

Важно је да пажљиво размислите о информацијама о процесу референдума које видите, чујете и прочитате.

Одвојите мало времена да размислите:

- да ли информације потичу из поузданог или препознатљивог извора
- да ли су информације ажуриране
- да ли су информације сигурне (да нису превара).

То је нарочито важно ако информације добијате из друштвених медија или онлајн.

Посетите aec.gov.au/stopandconsider, где ћете наћи више информација и кратке видео записе са корисним саветима.

Испланирајте како ћете гласати на референдуму

Гласачка места се отварају у 8 часова, а затварају се тачно у 18 часова

Ко мора да гласа?

Сви држављани Аустралије од 18 година и старији морају да буду уписани у бирачки списак и да гласају на овом референдуму.

Где могу да гласам?

На дан одржавања референдума можете да гласате на било ком гласачком месту у вашој држави или територији. Гласачка места ће бити отворена од 8 до 18 часова.

Гласачка места се обично налазе у локалним школама, црквама, друштвеним центрима и јавним зградама. Да бисте нашли вама најближе гласачко место, посетите aec.gov.au/where

Ако се отежано крећете или имате инвалидитет или водите бригу о таквој особи, податке о гласачким местима која имају приступ за особе са инвалидитетом можете да проверите на aec.gov.au/where

За могућности гласања које постоје за следеће или слабоиде особе, посетите aec.gov.au/assistance или позовите **13 23 26**.

Шта ако се налазим у другој држави или територији?

Ако на дан гласања не будете у својој држави или територији, можете да гласате у центру који је намењен гласачима из других држава и територија или да гласате раније.

Шта ако не могу да одем на гласачко место на дан гласања?

Ако нисте у могућности да одете на гласачко место у вашој држави или територији на дан гласања, можда имате право да гласате раније лично или поштом.

Како можете да гласате раније лично

Ако имате право на то, можете да гласате пре дана одржавања гласања. Центри за гласање пре одржавања референдума ће бити отворени од понедељка, две недеље пре дана гласања. Датуми отварања и радно време центара могу да буду различити, зато посетите aec.gov.au/where

да проверите детаље сваког од центара.

За више информација о ранијем гласању и да проверите да ли имате право на то, посетите aec.gov.au/early или позовите **13 23 26**.

Како можете да гласате раније путем поште

Гласање путем поште је на располагању гласачима који испуњавају одређене услове. Проверите да ли испуњавате те услове и пријавите се онлајн на aec.gov.au/pva или скенирајте овај QR код.

Позовите **13 23 26** ако немате приступ интернету, а желите да се пријавите за гласање путем поште.

Попуните молбу за гласање путем поште која мора да стигне у АЕС **најкасније до 18 часова у среду пре дана гласања оне недеље у којој се одржава референдум.**

Шта се дешава на гласачком месту

- 1 Када стигнете до службеног лица које издаје гласачки листић, питаће вас за ваше име, презиме, адресу и да ли сте већ гласали на референдуму 2023. године. У бирачком списку ће прецртати ваше име.
- 2 Добићете гласачки листић.
- 3 Пажљиво прочитајте упутства на гласачком листићу.
- 4 Попуните гласачки листић.
- 5 Када попуните гласачки листић, савијте га и убаците га у кутију за гласачке листиће.
- 6 Ако сте користили оловку АЕС-а, ставите је у кутију на излазу. Око излаза ће бити постављено дезинфекционо средство за руке.

Не заборавите да ако вам је потребна помоћ, можете да поведете са собом особу у коју имате поверење или да замолите службено лице на гласачком месту да вам помогне.

АЕС озбиљно схвата безбедност гласача и радника. АЕС и даље прати ковид-19 ситуацију и придржава се савета релевантних здравствених власти. Информације у овом водичу се односе на околности које постоје у време штампања. Због тога, може да се деси да ће доћи до промена мера на дан одржавања референдума.

На гласачким местима ће бити на располагању дезинфекционо средство за руке и подстицемо вас да понесете са собом и носите маску, као и да одржавате физичко растојање. Можете да користите чисту оловку коју вам да АЕС или можете да понесете са собом своју оловку или хемијску оловку.

Како да гласате да би се ваш глас рачунао

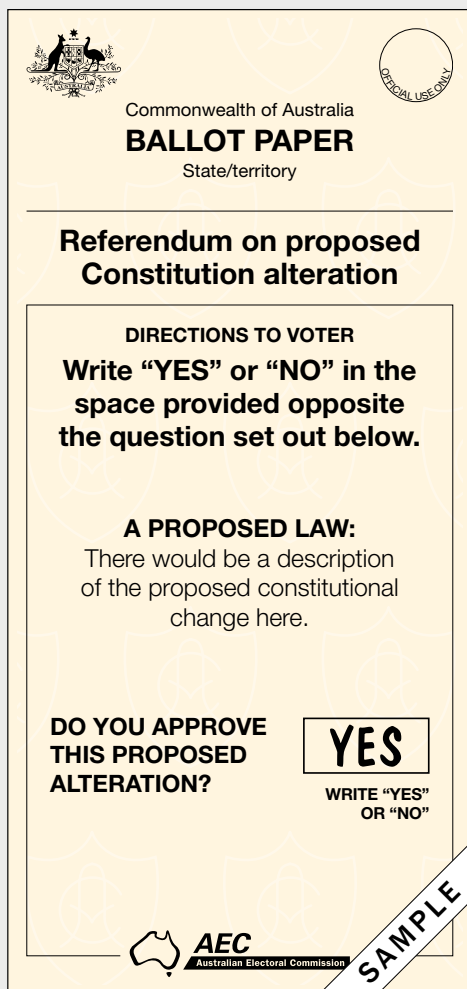
На овом референдуму ћете добити један гласачки листић
са предложеном променом аустралијског Устава.

На гласачком листићу треба да:

Упишете **YES** ако се слажете
са предложеном променом

или

Упишете **NO** ако се не слажете
са предложеном променом

Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

Referendum on proposed
Constitution alteration

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the
space provided opposite
the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description
of the proposed constitutional
change here.

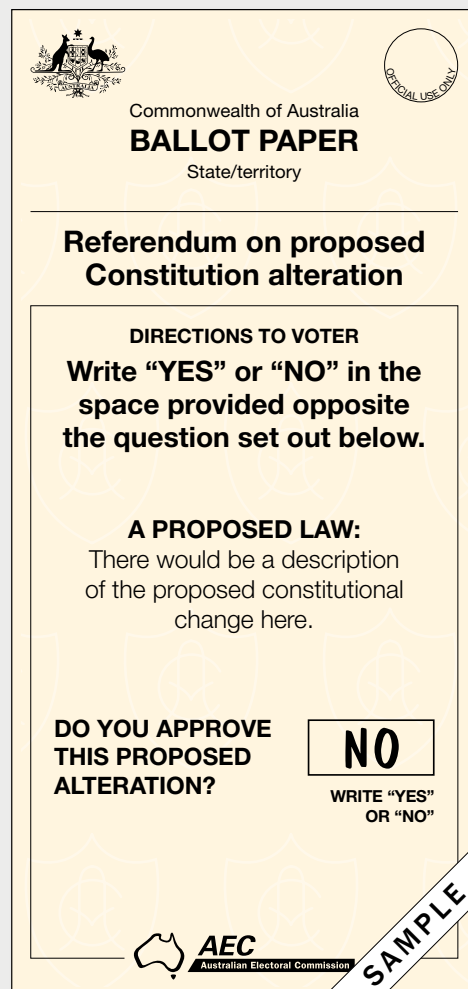
**DO YOU APPROVE
THIS PROPOSED
ALTERATION?**

YES
WRITE "YES"
OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Пример гласачког листића

Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

Referendum on proposed
Constitution alteration

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the
space provided opposite
the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description
of the proposed constitutional
change here.

**DO YOU APPROVE
THIS PROPOSED
ALTERATION?**

NO
WRITE "YES"
OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Пример гласачког листића

Одговоре треба да напишете на енглеском.

Ништа не брините ако погрешите.

Само затражите други гласачки листић и почните из почетка.

Гласање је обавезно за држављане Аустралије од 18 година и старије.
Ако не гласате, можете да будете новчано кажњени или кривично гоњени.
Ако гласате више пута, чините кривични прекршај.